

Vem var Hypatia?

Hypatia (350 (370) - 415) var en grekisk matematiker och filosof (Neoplatonism) som levde i Alexandria (nuvarande Egypten). Hon är framför allt känd för att vara en av de första kvinnorna som nämns i historiska källor som levt ett akademiskt liv. Hon ska under sitt liv ha varit lärare på flera prestigefyllda skolor i Alexandria som under den tiden var ett bildningscentrum i den hellenistiska världen. Hypatia ska också ha varit väldigt vacker och det har beskrivits (framför allt efter hennes död) att hon var den vackraste kvinnan i hela den hellenistiska världen. Under många år har myten kring den lärda Hypatia växt och idag skrivs det många böcker om hennes liv och teateruppsättningar tillägnas henne. Ändå har vi få källor som kan redogöra för hennes liv och gärning. Vi har **inga källor** bevarade som kommer direkt från Hypatia utan allt vi vet om henne kommer från källor från hennes studenter och samtida eller senare historiker som skrivit om henne. Därför är det svårt att avgöra vilken gärning hon faktiskt ska hyllas för och vilka egenskaper och attribut som man med säkerhet kan tillge henne. Nedan finns det 4 källor som beskriver Hypatia och hennes liv. Läs informationstexten kring varje källa och svara sedan på frågorna längst ner i dokumentet.

Källa 1: Synesius var en student till Hypatia som växte upp i en rik familj i dagens Libyen. Han tillbringade många år i Alexandria och fick en nära kontakt med Hypatia. Nedan finns ett brev som Synesius skrev en kort tid innan sin död 413, två år innan Hypatia dog.

”Till filosofen (Hypatia)

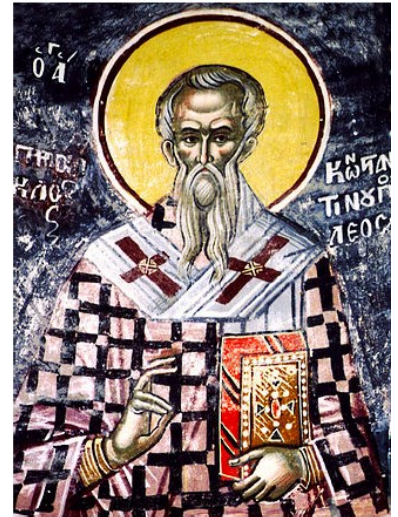
Jag skriver detta brev från min säng och hoppas att du mår bra, mor, syster, lärare och välgörare, och att allt du gör är hedrat.

Jag är fysiskt svag på grund av psykiska lidanden. Minnena av mina bortgångna barn tar sakta men säkert min energi. Synesius skulle ha levt lika länge som han var utan erfarenhet av livets ondska. Det känns som en flod som länge varit uppdämd nu har svept över mig och livets sötma har försvunnit. Jag önskar att jag antingen slutar leva eller slutar tänka på mina söners gravar.

Jag hoppas att du mår bra och att du hälsar dina glada kamrater från mig, börja med fader Theotecnus och broder Athanasius och sedan alla andra! Om någon ny har kommit till er och är dig kär, så är jag tacksam mot honom eftersom han är dig kär, och skicka honom mina hälsningar som till en kär vän. Om något av mina ärenden intresserar dig, är det bra, och om inte, så bryr jag mig inte heller.”

Källa 2: Nedanstående källa är skriven av Socrates Scholasticus (380 - någon gång efter 439). Vi vet inte jättemycket om Socrates Scholasticus, inte ens om han varit i Alexandria. Vi vet att han var kristen och skrev en historiebok som heter *Historia Ecclesiastica* där han redogör för Hypatias liv samt mordet på henne.

”Hypatia var dotter till filosofen Theon och blev så framstående inom litteratur och vetenskap att hon överträffade alla filosofer i sin tid. Män beundrade henne mycket för hennes stora värdighet och dygd. Trots detta föll hon offer för den politiska svartsjukan som fanns då. Eftersom hon ofta träffade Orestes (en statsman i Alexandria), spreds falska rykten bland de kristna om att det var hon som hindrade Orestes från att försonas med biskopen Cyril.

Några av de kristna, ledda av en man vid namn Peter, blev så upprörda att de drog henne ur sin vagn, tog henne till en kyrka som hette Caesarion, klädde av henne och dödade henne med skärvor. De släpade hennes kropp till en plats som heter Cinaron och brände henne där. Denna våldshandling chockade inte bara Cyril utan också hela den Alexandriska kyrkan. Sådana handlingar är helt emot kristendomens anda.”

Källa 3: Damascius (458-540) var en filosof som följde den neoplatonska (likt Hypatia) läran. Han var född i Syrien som tillbringade en stor del av sin tid i Alexandria. Han skrev många texter och bland annat skrev han om sin lärare Isidore var samtida med Hypatia i Alexandria. Nedan har du ett utdrag från Damascius text.

”Hypatia föddes, växte upp och utbildades i Alexandria. Hon var smartare än sin far och nöjde sig inte bara med hans matematikundervisning, utan studerade också filosofi. Hon brukade gå genom staden med sin filosofmantel och offentligt tolka verk av Platon, Aristoteles och andra filosofer för alla som ville lyssna. Hon var inte bara en duktig lärare utan också mycket rättvis och kysk, och förblev alltid oskuld.

Hypatia var så vacker att en av hennes elever blev förälskad i henne. För att bota honom från hans förälskelse visade hon honom trasor från sin mens och sa: "Det här är vad du älskar, och det är inte vackert!" Han skämdes så mycket att han förändrades och blev en bättre man.

Hypatia var känd för sin vältalighet och sitt civiliserade uppträdande. Hela staden älskade och beundrade henne, men stadens härskare avundades henne. En dag såg biskop Cyril en stor folkmassa utanför hennes hus och fick veta att det var för att träffa Hypatia. Han blev så avundsjuk att han planerade hennes mord. När Hypatia lämnade sitt hus blev hon brutalt attackerad och dödad av en grupp män som inte fruktade några konsekvenser. Denna handling upprörde kejsaren, som skulle ha hämnats henne om inte Aedesius blivit mutad. Minnet av dessa händelser lever fortfarande bland Alexandrierna.”

Källa 4: John av Nikiu var biskop i Egypten. Man vet inte mycket om John av Nikiu mer än att han levde under åren 680-690 däremot vet vi inte när han var född eller dog. Han skrev en ett ambitiöst verk som heter *Krönikan* (The chronicle) där en passage handlar om Hypatia.

”På den tiden dök det upp en kvinnlig filosof i Alexandria, en hedning (icke-kristen) vid namn Hypatia. Hon var intresserad av magi, astrolaber (ett gammalt astronomiskt instrument) och musikinstrument, och hon förledde många människor med sina påstådda magiska krafter. Stadens ståthållare hedrade henne mycket eftersom hon hade lurat honom med sin magi, och han slutade gå i kyrkan som han brukade.

En grupp troende, ledda av domaren Petrus, som var en hängiven kristen, började söka efter Hypatia, som de ansåg hade förfört stadens folk. De tog henne till den stora kyrkan, Caesarion, där de slet av henne kläderna och drog henne genom stadens gator tills hon dog. De tog henne sedan till en plats som hette Cinaron och brände hennes kropp. Folket samlades runt patriarken Cyril och kallade honom "den nye Teofilus" eftersom han hade förstört de sista resterna av avgudadyrkan i staden.”

Frågor till utdragen:

1. Hur beskrivs Hypatia i de olika källorna?
2. Säger källorna emot varandra i beskrivningen av Hypatia? Försök förklara varför det kan vara olika beskrivningar.
3. Vilken är den bästa källan för att förstå vem Hypatia var? Använd de källkritiska kriterierna och motivera.
4. Vilken den sämsta källan för att förstå vem Hypatia var? Använd de källkritiska kriterierna och motivera.
5. Vad kan vi med säkerhet säga om Hypatia utifrån källorna?
6. Källa 3 och 4 beskriver Hypatias karaktär fundamentalt olika, varför gör de det?
7. Kan du dra några andra slutsatser från källorna kring Hypatia?